

การก่อสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสี จังหวัดสกลนคร

ในหมู่บ้านโคกคอนมีพระธาตุมีชัยและพระพุทธรูปมีชัยเป็นสิ่งที่สักการะคู่บ้านคู่เมืองของชาวตำบลโคกสี และในบริเวณพื้นที่ทั่วไปของชุมชนยังมีวัดอุโบสถที่สำคัญ เช่น พระพุทธรูปหน้าตัก 3 นิ้ว สูง 30 เซนติเมตรหลายองค์ เครื่องประดับ โครงกระดูก อาวุธ เครื่องมือเครื่องใช้สมัยโบราณ และมีหลายเป็นจำนวนมาก ซึ่งคล้ายกับไหของพิพิธภัณฑ์บ้านเชียงที่มีอายุนับพันปี โดยกรมศิลปากรได้รับรองว่าวัดอุโบสถที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในยุคเดียวกับบ้านเชียง ซึ่งพบในบริเวณหมู่บ้าน

ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2503 ซึ่งเริ่มมีการขุดค้นพบวัตถุโบราณในพื้นที่ เกิดการลักลอบขุดและจำหน่ายวัตถุโบราณในพื้นที่อย่างกว้างขวาง เนื่องจากชาวบ้านไม่ทราบว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ต่อมาเมื่อกรมศิลปากรได้รับแจ้งเรื่องการขุดค้นพบวัตถุโบราณ จึงลงไปดำเนินการขุดค้นตามหลักวิชาการ และได้ประกาศห้ามประชาชนมิให้ลักลอบขุดค้น ในส่วนพระพุทธรูปองค์ใหญ่ได้มีการสร้างอุโบสถครอบไว้จึงยังคงสภาพเดิมอยู่ ส่วนองค์พระธาตุและวัตถุโบราณต่างๆ ที่สำคัญนั้นยังไม่มีวิธีการอนุรักษ์ที่เป็นรูปธรรม คือ มีเพียงการทำความสะอาดในช่วงวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่างๆ จึงทำให้องค์พระธาตุและวัตถุโบราณที่ขุดพบเกิดการสึกกร่อน ชาวบ้านพยายามจะบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุมีชัย เพื่อให้เป็นสถานที่สักการะบูชาตลอดจนไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ แต่ประสบปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินการ อีกทั้งยังเคยมีการนำโครงการเสนอไปยังหน่วยงานต่างๆ หลายครั้ง แต่ไม่ได้รับความร่วมมือ ชาวบ้านจึงได้สร้างโรงเรียนมุงสังกะสีบังแดดบังฝนไว้

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสี เล็งเห็นถึงปัญหาและความพยายามที่จะอนุรักษ์พระธาตุของชาวบ้านจึงได้มีแนวคิดที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในตำบล

ข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: สว่างแดนดิน

จังหวัด: สกลนคร

ประชากร: 10,969 คน

พื้นที่: 93 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

อบต.โคกสี จึงได้จัดทำ "พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน" ขึ้น ในปี 2544 โดยการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เป็นสถานที่อนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของชุมชนบ้านโคกคอนให้เป็นที่ศึกษาของอนุชนรุ่นหลังสืบไป

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดประชาคมตำบลเพื่อระดมความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในตำบล ซึ่ง อบต.ได้รับทราบและนำความต้องการของประชาชนมาจัดทำโครงการ นอกจากนั้นยังได้รับบริจาควัตถุโบราณ และไหโบราณต่างๆ ที่ชาวบ้านขุดพบในหมู่บ้าน
2. ก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ 1 หลัง ในบริเวณวัดพระธาตุมีชัย ซึ่งมีหน้าที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านโคกคอน ส่วนที่แสดงแบบจำลองของพระธาตุมีชัย และส่วนที่แสดงโบราณวัตถุในชุมชน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการพิพิธภัณฑพระธาตุมีชัยบ้านโคกคอน จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาคม กรรมการโครงการ และเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อทำหน้าที่ดูแล พิพิธภัณฑ และประสานงานกับกรมศิลปากรเพื่อให้เข้ามาดูแลเรื่องการจัดแสดง และ จัดเก็บวัตถุโบราณต่างๆ
4. เปิดบริการให้ประชาชนชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชมโดยไม่คิดค่าบริการ ตั้งแต่เวลา 08.30 – 16.30 น.

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. สำนักงานโยธาธิการจังหวัดสกลนคร ถ่ายโอนงบประมาณ จำนวน 3,090,000 บาท เพื่อใช้เป็นค่าก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ 2. งบประมาณของ อบต.โคกสี ในปี 2546 จำนวน 138,800 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้ • ค่าจัดทำสวนแสดงประวัติความเป็นมา จำนวน 25,000 บาท • ค่าจัดทำสวนแสดงแบบจำลอง จำนวน 103,800 บาท • ค่าต่อเติมโครงเหล็กกันขโมย จำนวน 10,000 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. อาคารพิพิธภัณฑ 1 หลัง 2. แบบจำลองแสดงโชว์ 3 ตัว 3. ตู้นิทรรศการแสดงโชว์ 4 ตู้
บุคลากร	1. คณะกรรมการพิพิธภัณฑพระธาตุมีชัยบ้านโคกคอน จำนวน 12 คน ทำหน้าที่บริหารจัดการพิพิธภัณฑ 2. เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากร ทำหน้าที่ดูแลการตกแต่งภายในและการจัดทำประวัติความเป็นมา การจัดแสดงพิพิธภัณฑต่างๆ 3. อาสาสมัคร ทำหน้าที่ดูแลรักษาประจำพิพิธภัณฑ 2 คน 4. ชาวบ้าน (อาสาสมัคร) ทำหน้าที่ปรับปรุงพื้นที่ก่อนทำการก่อสร้าง จำนวน 50 คน ทำงาน 7 วัน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
30 มีนาคม 2544	- จัดทำประชาคมตำบลเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน ซึ่งประชาชนได้แสดงความต้องการที่จะให้ อบต. เข้ามาช่วยในการอนุรักษ์พระธาตุมีชัย รวบรวมและอนุรักษ์วัตถุโบราณที่พบเป็นจำนวนมากในชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนแก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป	อบต./ ผู้นำชุมชน
2 เมษายน -15 มิถุนายน 2544	- เขียนโครงการเพื่อเสนอต่อสภา อบต. เพื่อพิจารณาโครงการ และสภาเห็นชอบกับโครงการ จึงได้เสนอโครงการผ่านอำเภอสว่างแดนดิน และอำเภอเสนอสู่จังหวัดสกลนครต่อไป - จังหวัดอนุมัติโครงการ โดยที่จังหวัดอนุมัติงบประมาณที่ถ่ายโอนจากโครงการก่อสร้างถนนลาดยางโคกสี-ป่าเป้าของกรมโยธาธิการจังหวัดสกลนคร จำนวน 3,090,000 บาท และให้ อบต.โคกสีเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ	ประชาชนในตำบล/อบต./ อำเภอสว่างแดนดิน/ จังหวัดสกลนคร
19 สิงหาคม 2544	- แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อรับผิดชอบโครงการ เช่น กรรมการรับผิดชอบโครงการ กรรมการพิจารณาผล	อบต.

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
	การดำเนินการ กรรมการจัดซื้อจัดจ้าง กรรมการตรวจรับงานจ้าง กรรมการควบคุมงานก่อสร้าง กรรมการติดประกาศประกวดราคา เป็นต้น	
6 - 27 กันยายน 2544	- จัดประกวดราคา และได้บริษัทรับเหมาก่อสร้าง - ดำเนินการก่อสร้างพิพิธภัณฑสถาน และบูรณะพระธาตุมีชัย	อบต./คณะ-กรรมการฝ่ายต่างๆ
19 มีนาคม 2545	- สร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานเสร็จ - ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และให้ผู้นำชุมชนประกาศให้ขอความร่วมมือจากประชาชนให้บริจาคหรือนำวัตถุโบราณที่ขุดพบให้แก่ อบต.เพื่อนำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน	อบต./ ผู้นำชุมชน
12 เมษายน 2545	- จัดงานทำบุญฉลองพระธาตุมีชัย	อบต./ ผู้นำชุมชน
3 ตุลาคม 2545	- อบต. ตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการตกแต่งภายในเนื่องจากงบประมาณที่ได้ไม่เพียงพอ โดยใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2546 จำนวน 138,800 บาท - ประสานงานกับกรมศิลปากร เพื่อขอความช่วยเหลือในการดำเนินงานตกแต่งภายในและการวางรูปแบบพิพิธภัณฑสถาน	อบต./ กรมศิลปากร
18 ธันวาคม 2545	- ดำเนินการตกแต่งภายใน โดยที่เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรเข้ามาช่วยในการวางรูปแบบการจัดแสดงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน จัดทำแบบจำลองและจัดวางวัตถุโบราณต่างๆ - อบต.แต่งตั้งคณะกรรมการคณะกรรมการพิพิธภัณฑสถานพระธาตุมีชัยบ้านโคกคอง จำนวน 12 คน ทำหน้าที่บริหารจัดการ และจัดเวรยามเพื่อดูแลพิพิธภัณฑสถาน	เจ้าหน้าที่ กรมศิลปากร/ อบต./ คณะกรรมการพิพิธภัณฑสถานฯ
มกราคม 2546 เป็นต้นมา	- เปิดพิพิธภัณฑสถานให้ประชาชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชมโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย	อบต./ ผู้นำชุมชน/ คณะกรรมการพิพิธภัณฑสถานฯ / อาสาสมัคร

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

สำนักงานโยธาธิการจังหวัด
สกลนคร
กรมศิลปากร

-- บทบาทความร่วมมือ --

สนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานและบูรณะพระธาตุมีชัย
ให้ความช่วยเหลือในการดูแลการตกแต่งภายใน การจัดแสดงวัตถุโบราณ การทำแบบจำลองพระธาตุมีชัย และการจัดทำประวัติของชุมชน

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. พระธาตุมีชัยซึ่งเป็นโบราณสถานและเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนในชุมชนบ้านโคกคอนและในตำบลโคกสีชาวดุสิตหรือโพนเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่ได้รับการดูแล มีเพียงการทำตามสะอาดในช่วงวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่างๆ ชาวบ้านพยายามจะบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุมีชัย เพื่อให้เป็นสถานที่สักการะบูชา ตลอดจนไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ แต่ประสบปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินการ และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านจึงได้สร้างโรงเรียนมุงสังกะสีบังแดด บังฝนไว้
2. วัดอุโบสถที่สำคัญหลายประเภทที่ขุดพบในตำบลไม่ได้รับการอนุรักษ์ เช่น พระพุทธรูปหน้าตัก 3 นิ้ว สูง 30 เซนติเมตรหลายองค์ เครื่องประดับ โครงกระดูก อาวุธ เครื่องมือเครื่องใช้สมัยโบราณ และมีหลายเป็นจำนวนมาก โดยกรมศิลปากรได้รับรองวัดอุโบสถที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในยุคเดียวกับบ้านเชียง แต่ชาวบ้านได้ลักลอบขุดขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อ โดยจะให้ราคาสูงมากคือ ตั้งแต่ 1,000 บาท จนถึงกว่า 10,000 บาท

หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนในตำบลและ อบต.โคกสีเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาวัดอุโบสถในพิพิธภัณฑ์ของหมู่บ้าน และเกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุโดยการเข้ามาช่วยเป็นอาสาสมัครเพื่อดูแลพิพิธภัณฑ์ และเมื่อขุดพบวัตถุโบราณหรือมีวัฏครอบครอง ก็สามารถนำมารวบรวมไว้ที่พิพิธภัณฑ์ โดยที่ไม่นำไปจำหน่ายให้แก่พ่อค้าที่มารับซื้อ
2. ตำบลโคกสีมีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่แสดงความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของชุมชน เกิดแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน ตลอดจนสามารถอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้
3. พระธาตุมีชัยที่เป็นสถานที่เคารพสักการะของประชาชนในตำบลได้รับการบูรณะให้มีสภาพที่ดี

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ขาดงบประมาณในการตกแต่งภายใน	1. อบต.สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการตกแต่งภายใน
2. บุคลากรที่ควบคุมดูแลมีจำกัด	2. อบต.ขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเพื่อหาอาสาสมัครในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
3. การประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านนำวัตถุโบราณมาบริจาคให้แก่พิพิธภัณฑ์ยังไม่มากเท่าที่ควร	3. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน ตลอดจนผ่านสื่อต่างๆ และให้ผู้นำชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. เนื่องจากเป็นความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ประชาชนจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตั้งแต่การเขียนโครงการ การเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ จนกระทั่งเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการก่อสร้างและดูแลพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งการที่ประชาชนยอมเสียสละวัตถุโบราณเพื่อนำไปแสดงที่พิพิธภัณฑ์

2. การสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.โคกสี และสำนักงานโยธาธิการจังหวัดสกลนคร รวมทั้งการสนับสนุนด้านวิชาการจากกรมศิลปากรในการออกแบบ ตกแต่งภายใน และ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายทองใบ สุทธิประภา
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสี
ที่อยู่ : หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
โทรศัพท์ : (042) 776 - 060

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวพัชรภรณ์ นามสมบัติ
ตำแหน่ง : ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสี
ที่อยู่ : หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
โทรศัพท์ : (042) 776 - 060

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร 47110
ขนาดพื้นที่	93 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	8,264,989.80 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 3.30% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 1.19% ค่าจ้างชั่วคราว 0.60% รายจ่ายงบกลาง 11.82% ค่าตอบแทน 2.29% ค่าใช้สอยและวัสดุ 0.28% ค่าสาธารณูปโภค 0.96% ค่าอุดหนุน 2.75% ค่าครุภัณฑ์ 11.63% ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	8,591,348 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 1.39% จัดเก็บเอง 39.47% รัฐจัดเก็บให้ 54.99% อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	8 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 5 คน ลูกจ้างชั่วคราว
รายได้เฉลี่ยประชากร	21,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลโคกสีตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสว่าง แดนดิน ทางทิศเหนือ 19 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัด สกลนครทางทิศตะวันตกประมาณ 109 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเนินเขา มีลักษณะป่าไม้ เป็นป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณบางส่วน พื้นที่สวน ใหญ่ใช้ประโยชน์ในการทำเกษตร ซึ่งประชากรใน ตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หลังฤดูเก็บ เกี่ยวมีการอพยพแรงงานไปต่างจังหวัด จุดเด่นของพื้นที่คือ มีพิพิธภัณฑสถานมีชัยเป็น พิพิธภัณฑสถานที่เก็บวัตถุโบราณ เช่น เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูป เครื่องประดับ อาวุธ และเครื่องมือต่างๆ ในการดำรงชีวิตสมัยบรรพบุรุษ